

ازدواج آسمانی امام علی(ع) و حضرت فاطمه(س)؛ نماد ساده زیستی و همدلی

تاریخ اسلام از ازدواج امام علی(ع) و حضرت فاطمه(س) به عنوان یکی از شایسته ترین و مستحکم ترین پیوندها یاد می کند. الگوی موفق که جوانان در هر عصر و دوره ای می توانند با الهام گرفتن از ساده زیستی آنان ازدواجی آسان را سرلوحه زندگی خود قرار دهند.

تاریخ اسلام از ازدواج امام علی(ع) و حضرت فاطمه(س) به عنوان یکی از شایسته ترین و مستحکم ترین پیوندها یاد می کند. الگوی موفق که جوانان در هر عصر و دوره ای می توانند با الهام گرفتن از ساده زیستی آنان ازدواجی آسان را سرلوحه زندگی خود قرار دهند.

فریضه ازدواج نه تنها در دین اسلام که در دین های دیگر نیز مورد ستایش قرار گرفته است و کمتر مسلمانی را می توان مشاهده کرد که این حدیث پیامبر اسلام(ص) «ازدواج سنت من است پس هر که از سنت من روی بر گرداند از من نیست.» را نشنیده باشد.

پیامبر اسلام(ص) خودشان نیز تلاش کردند، نه در سطح شعار بلکه در عرصه عمل نیز این سنت نیکو را گرامی دارند و با پیوند یگانه دختر خود با حضرت علی(ع) الگویی شایسته برای ازدواج امت خود به یادگار بگذارند. فاطمه(س) دختر پیامبر اسلام(ع) و از اصیل ترین خانواده های طایفه قریش به شمار می رفتند و این بانوی نمونه به «ام ابیها» مشهور و در همه حال یار و همدم پدر بزرگوار بودند و در کمالات اخلاقی و معنویات در عالی ترین مرتبه انسانیت قرار داشتند.

حال این بانوی بزرگ جهان اسلام با شخصیتی ازدواج می کنند که از تمام دارایی های دنیا تنها یک شمشیر، زره و شتر در اختیار دارد. آنچه برای فاطمه(س) و پدر مهم است نه دارایی بلکه هم ترازوی در ایمان و تقوا است؛ شرایطی که علی(ع) در حد کمال از آن بهره برده بود. علی(ع) به دستور پیامبر(ص) با فروختن زره (پیراهن جنگی) خود توانست 500 درهم به دست آورد و مهریه همسر خود را پرداخت کند؛ مهریه ای اندک و ناچیز برای یکی از ماندگارترین پیوندهای تاریخ، بی شک بدون حکمت نیست.

با چنین پیوند ساده اما مستحکمی فرزندان پاکی همچون امام حسن(ع)، امام حسین(ع) و سپس دیگر امامان معصوم(علیهم السلام) پا به عرصه گیتی گذاشتند و هر یک با مأموریت خود در تاریخ جاودانه شدند.

بی تردید پیوند زناشویی هر چه به این الگوی موفق تاریخی نزدیک تر باشد از گزند مصون خواهد ماند و دور شدن از آن می تواند به گسست و فروپاشی بنیان خانواده بیانجامد. اهمیت الگوگیری از ازدواج علی(ع) و فاطمه(س) با هدف تحکیم کانون خانواده سبب شد تا سالروز ازدواج آنها را به عنوان «روز ازدواج» نامگذاری کنند.

پژوهشگر گروه اطلاع رسانی به مناسبت سالروز ازدواج حضرت علی(ع) و حضرت فاطمه(س) با «حجت الاسلام محمدباقر نادم» پژوهشگر امور دینی و معاون پژوهش و مطالعات راهبردی موسسه سیره شهدا به گفت و گو پرداخته است.

- در ادامه متن این گفت و گو را می خوانیم:

****ایرنا: ازدواج امام علی(ع) و حضرت فاطمه(س) در چه شرایطی و چگونه انجام گرفت؟**

*****حجت الاسلام نادم: پیوند آسمانی امام علی(ع) و حضرت زهرا(س) درحالی انجام گرفت که حضرت فاطمه(س) خواستگارهای فراوانی داشت و بیشتر آنها از سرشناسان و ثروتمندان زمان خود بودند، اما با پیشنهاد حضرت رسول(ص) دختر بزرگوار ایشان(س) تنها به حضرت علی(ع) پاسخ مثبت داد و میان دنیا و جاذبه هایش، با خدا و آخرت معامله کردند.**

****ایرنا: چگونه جوانان امروزی می توانند با الگو قرار دادن زندگی شایسته حضرت علی(ع) و فاطمه(س) ازدواج موفق را تجربه کنند؟**

*****حجت الاسلام نادم: موفقیت و خوشبختی در زندگی به تفاهم همه جانبه میان زوج ها بستگی دارد که در دین از آن به «هم کفو بودن» تعبیر شده است. برخی به اشتباه این همسانی و کفویت را فقط در همدلی می دانند در حالی که همدلی و علاقه و عادت به هم، در زندگی همه موجودات به صورت غریزی و جود دارد و آن چه از همدلی مهم تر است، همانا همدلی است. یعنی همسانی و کفویت درون و سرشت انسانی زوجین که موجب مدارا و تفاهم همه جانبه در زندگی می شود.**

****ایرنا: ساده زیستی و درک طرف مقابل با الگوگیری از زندگی حضرت علی(ع) و فاطمه(س) چه تاثیری می تواند بر زندگی های زوج های امروزی بر جای گذارد؟**

*****حجت الاسلام نادم: به یقین تشریفات، همانند تارهای عنکبوت است هر چه بیشتر باشد انسان را گرفتارتر می کند و به جان انسان قید و بند می زند، تا جایی که او را خفه می کند و هستی اش را تباه می سازد. این محدودیت ها هر چه کمتر باشد، انسان راحت تر زندگی می کند. متأسفانه رشد فزاینده عوامل قدرت و ثروت و ترویج مصرف گرایی در عصر حاضر، خطر روی آوردن به زندگی تجملاتی و فرو رفتن در مرداب دنیا و گرفتار شدن در گرداب قرض و بدهکاری را افزایش داده است.**

پیامبر گرامی اسلام(ص)، ازدواج دخترش را به ساده ترین و راحت ترین شیوه انجام دادند تا برای همه جوانانی که در آستانه زندگی مشترک هستند، سرمشق نیکویی باقی بماند. چه زیباست که جوانان، خانه گلی و ساده حضرت علی(ع) را که امیر

مؤمنان و فاطمه زهرا (س) که سرور زنان تاریخ بشریت است با کاخ های سر به فلک کشیده مقایسه کنند و ببینند کدام بهتر و محبوب تر است؟ به یقین امروز موثرترین راهکار برای حل مشکل مالی و اقتصادی ازدواج، کم کردن تشریفات، خرج های اضافی، قناعت و رضایت دو طرف به یک زندگی ساده در حد ضرورت های اولیه زندگی به شمار می رود.

****ایرنا:** برخورد پیامبر(ص) با حضرت علی(ع) به عنوان فردی که حتی هزینه پرداخت جهیزیه را نداشت، چه تاثیری بر رفتار والدین برای انجام دادن ازدواجی راحت و آسان دارد؟

*****حجت الاسلام نادم:** بی تردید هیچ پدر و مادری نیست که به دنبال خوشبختی فرزندان خود نباشد و اگر از آنها سوال کنید، خواهند گفت که بالاترین آرزوی آنها خوشبختی و سعادت فرزندانشان است که ثمره و حاصل زندگی آنها محسوب می شوند. از طرفی بهترین الگو برای سعادت و موفقیت ما مسلمانان و شیعیان، سیره و زندگی اهل بیت(ع) و سفارش های نورانی آنان به شمار می رود که همواره ما را به ساده زیستی، رهایی از دل بستگی به دنیا، نداشتن تجملات و تشریفات زاید زندگی سفارش می کنند، پس بجاست که والدین با الهام از داستان ازدواج حضرت علی(ع) و حضرت زهرا(س) نگاه و بینش خود را نسبت به مقوله ازدواج عوض کنند و با نگاهی بی پیرایه و آسمانی به این سنت آسمانی بنگرند. آنگاه دیگر قناعت و ساده زیستی را بی کلاسی و تحجر نمی انگارند و فرار از تجمل و اسراف برایشان یک هدف مقدس و حرکتی مجاهدانه جلوه می کند و می توانند یک مراسم آسان و پرمعنویت را جایگزین جشن های سنگین، سخت و پرهزینه کنند. فقط باید نگاه خانواده ها تبدیل شود به اینکه نخست، ساده زیستی منافاتی با آراستگی ندارد، شاید بعضی این تصور را داشته باشند، ساده زیستی با آراستگی ظاهری، در تضاد است، در حالی که میان این دو هیچ گونه منافاتی وجود ندارد. می توان هم ساده بود و هم آراسته. اسلام بر لزوم آراستگی مسلمانان تأکید کرده است. چنان که پیامبر اکرم(ص) همراه با سادگی و دوری از تجملات دنیایی، پاک و پاکیزه، خوش بو و معطر بودند؛ چنان که وقتی از مسیری می گذشت، رهگذرانی که پس از وی از آن جا می گذشتند، از بوی خوش آن حضرت می فهمیدند که پیامبر از آن جا عبور کرده است و دوم ساده زیستی تضادی با مد و عصر تکنولوژی ندارد. ممکن است، این توهم پیش آید، در این زمانه که عصر تکنولوژی و پیشرفت است، ساده زیستی ممکن نیست چون تکنولوژی در ذات با فزون خواهی و گسترش همراه است و یکی از اقتضاهای آن، ترویج مصرف گرایی و ارزش بودن آن محسوب می شود؛ اما باید گفت، تکنولوژی، محصول اندیشه و عمل انسان است و پدیده ای خود مختار نیست و نمی تواند انسان را به دنبال خود بکشد. البته در این که یکی از ویژگی های تکنولوژی، ترویج مصرف گرایی است، تردیدی نیست، اما این خواست انسان است که اگر به دنیا روی آورد، برای خود مصرف های نو می آفریند و در پی ایجاد نیازهای دروغین می افتد. انسان می تواند از فایده های تکنولوژی بهره بجوید ولی اسیر آن نباشد.

****ایرنا:** رفتار و برخورد آن دو بزرگوار با یکدیگر چگونه بود و چه درس هایی را می توان از آنان در ارتباط با نوع برخورد با همسر اموخت؟

*****حجت الاسلام نادم:** همسراری امری دو جانبه است که با الهام گرفتن از زندگی امام علی(ع) و فاطمه زهرا (س) می توان بهترین الگوها را گرفت. بی شک در ازدواج این دو نور الهی ویژگی ها و درس هایی نهفته که برای زندگی همه ما لازم و ضروری است. نسل جوان و خانواده هایشان با اطلاع از نحوه ی ازدواج این دو بزرگوار می توانند در بسیاری از توقع ها و آداب و رسوم اشتباه و دست و پاگیرشان بازنگری کرده و زندگی آنها را الگو قرار دهند.

قرآن در سوره «نساء» آیه 34 درباره ویژگی های همسر خوب چنین توصیه می کند: «همسری را اختیار کنید که صالح و درستکار (در قبال همسرانشان) مطیع و متواضع باشند و همچنین در غیاب (همسرانشان) در قبال آن چه خدا برای آنان قرار داده است، حفظ کننده خودشان و اسرار و اموال شوهرشان باشند». با نگاهی به زندگی حضرت زهرا(س) و علی(ع) به روشنی مشاهده می شود که فرمان های الهی کلام وحی در زندگی آنها تجلی دارد.

به عنوان مثال در شب ازدواج، امام علی (ع) فاطمه زهرا(س) را نگران و گریان دید، فرمود: «چرا ناراحتی؟ پاسخ داد: «پیرامون حال و رفتار خویش فکر کردم، به یاد پایان عمرم و منزلگاه دیگر به نام قبر افتادم که امروز از خانه پدر به خانه شما منتقل شدم و روزی دیگر از این جا به طرف قبر و قیامت خواهم رفت، در این آغازین لحظه های زندگی، تو را به خدا سوگند می دهم که بیا تا به نماز بایستیم تا باهم در این شب خدا را عبادت کنیم». این پرهیز از خواسته های مادی و تلاش در جهت جلب رضایت الهی و در پس آن رضایت همسر نشان از فضای سراسر نور و معنویت خانه این نو عروس و داماد در نخستین شب زندگیشان دارد که اگر جوانان ما از این روحیه ها الهام بگیرند می توانند، زندگی خود را با عبادت، بندگی و یاد معاد و قیامت آغاز کنند تا خدای ناخواسته زندگی ایشان بستر گناه و غفلت نشود.

****ایرنا:** یکی از مسایل مهم در هر خانواده ای تربیت درست فرزندان است. آن دو بزرگوار چگونه به تربیت فرزندان خود همت گماشتند؟

*****حجت الاسلام نادم:** اسلام، شخصیت آینده کودک را مرهون تربیت و پرورش و مراقبت پدر و مادر می داند. تمام حرکات و کردار و گفتار پدر و مادر بر روح حساس و لطیف فرزند تأثیر می گذارد.

بی شک توفیق بی مانندی که اهل بیت(ع) و به ویژه حضرت زهرا (س)، به عنوان الگوی مادر مسلمان، در تربیت کودکان داشتند، ناشی از معرفت عمیق و صحیح ایشان از دستوراتی بود که اسلام درباره انسان ارایه کرده است و روش تربیتی و اخلاقی حضرت فاطمه(س) بهترین شیوه و تجربه برای ساختن نسلی پاک و سعادتمند محسوب می شود. این بانوی برجسته تاریخ اسلام که خود، تربیت یافته دامن وحی بود، به خوبی می دانستند که در تربیت اسلامی از چگونگی شیر دادن به کودک، نگاه های محبت آمیز مادر و بوسه زدن بر لب های معصوم کودکان گرفته تا تمام حرکات و اعمال و گفتارش، بر روحیه حساس آنها

تأثیر می گذارد.

وجود پاک و روح بی آرایش او نسلی پاکیزه را به تاریخ هدیه و امامانی چون حسن(ع) و حسین(ع) و شیر زنانی چون زینب(س) و ام کلثوم(س) را تربیت کرد که به حق آینده و نمایانگر حقیقت روح اسلام شدند و حقایق و معارف قرآن در وجودشان جلوه گر بود. این وظیفه بر دوش والدین است که با به کار بستن شیوه های تربیتی آن حضرت، در تربیت و پرورش نسلی پاک همت گمارند تا از این رهگذر، سعادت جاودان خود و فرزندانشان را تأمین کنند.

مجموعه خصلت های روحی و روانی مادر، عامل مؤثری در شکل گیری شخصیت کودک است. برتری و شایستگی های روحی و روانی حضرت زهرا(س) عامل مهمی در شکل گیری شخصیت کودکان بزرگوارش بود، چنان که در زیارت حضرت سیدالشهدا(ع) می خوانیم: «اشهد انک کنت نورا فی الاصحاب الشامخه والارحام المطهره لم تنجسک الجاهلیه بانجاسها و لم تلبسک من مدلهما تیا بها».

****ایرنا: پیامبر(ص) چه ویژگی هایی را در حضرت علی(ع) دیدند که موجب شد با وجود تهیدستی ایشان، این بزرگوار را به دامادی برگزینند؟**

*****حجت الاسلام نادم: امام علی(ع) با توکل به خدا با دستی خالی از مال دنیا اما قلبی سرشار از محبت الهی قدم در مسیر خانه ای گذاشت که هزاران تن از مشهورترین افراد از خواستگاری آن جواب رد شنیده بودند اما توکل امیرالمومنین او را در راه هدفش استوار کرد و برای عمل به سنت الهی و جلب رضایت خداوند از این اقدام نهراسید. ایمان و تقوای الهی بالاترین سرمایه حضرت علی(ع) بود که از همه بیشتر وجود نازنین پیامبر اسلام(ص) به این حقیقت واقف بودند و علی(ع) را بهترین هم تراز و همسر برای دختر خود یافتند. از طرفی، اخلاص و یکرنگی علی(ع) از همان نخستین برخورد با خانواده همسرش آشکار بود، آنگاه که پیامبر(ص) سوال کردند سرمایه ات چیست؟ پاسخ داد از این دنیا یک شمشیر و زره و شتر دارم.**

این برای جوانان عزیز درس است که اگر در سخت ترین شرایط با صداقت، اخلاص و با هدف جلب رضایت خدا به او توکل کنند و دل به دریا بزنند خداوند هم ضمانت می کند که آنها را سرمایه دار و بهرمند سازد آنچنان که خداوند در سوره نور آیه 32 می فرماید: «و زنان و مردان مجرد خود و بردگان و کنیزان درستکاران را همسر دهید. اگر تنگدست باشند، خداوند آنها را به فضل خویش بی نیاز خواهد کرد، و خدا گشایشگر داناست».

****ایرنا: چه دلایلی موجب شده است که امروز ساده زیستی از زندگی جوانان خارج شود و مسایل مادی جای معنویات را پر کند؟**

*****حجت الاسلام نادم: جوانان باید باور داشته باشند که سادگی در امر ازدواج به معنای ساده لوحی و سطحی نگری نیست بلکه صداقت و کمال محسوب می شود و رافت و بخشش موجب پرهیز از قید و بندهای دست و پاگیر و تشریفات اشتباه و تجملات در زندگی است.**

****ایرنا: راهکار شما برای ترویج فرهنگ ساده زیستی و ازدواج آسان چیست؟**

*****حجت الاسلام نادم: عروس و داماد شایسته آنهایی هستند که ارزش های دینی را سرلوحه زندگی خود قرار می دهند، در زندگی به عقاید و نظرات طرف مقابل ارزش می گذارند و تفاوت های فردی یکدیگر را می پذیرند. آنهایی که با صداقت و پاکدامنی به یکدیگر عشق می ورزند، اهل گذشت و مدارا هستند و به داشته های هم می اندیشند به یقین زندگی ایده آلی خواهند داشت.**

بنابراین آنهایی که مهریه زیاد و خرج و تجمل فراوان را عامل خوشبختی می دانند به طور قطع به سعادت مورد توجه دین دست نخواهند یافت. کمی مهریه موجب برکت و معنویت در زندگی می شود و قید و بندهای دست و پاگیر را در مسیر تشکیل خانواده کوتاه می کند، اعتماد همسران را به همدیگر بیشتر می کند و موجب تحکیم بنیان خانواده با تکیه بر معنویات و اخلاقیات می شود.

مهریه تجلی فطرت و طبیعت است و هدیه دادن به محبوب به عنوان اظهار محبت و علاقه از طرف فردی که پیشقدم شده صورت می گیرد. پس با این نگاه فلسفه تعیین مهریه از نگاه اسلام تنها جنبه مادی و اقتصادی ندارد بلکه بسیاری از بعدهای معنوی و تربیتی لطیفی که حاکی از پیوند محبت و عشق و تکامل است مد نظر اسلام قرار دارد. از طرفی مهریه کم ضمانت اجرایی بالاتری دارد، زیادی مهریه موجب به وجود آمدن تشریفات خاص و طولانی در مجامع قضایی می شود و بیشتر مواقع زیادی مهریه موجب بروز مشکلات بی شماری در دو طرف شده است که این خود عاملی برای به تعویق افتادن سن ازدواج و سخت شدن شرایط خواستگاری به شمار می رود.